

4. Euroerakondade tegevus

Saanud alguse Euroopa Parlamendi saadikurühmadest, on euroerakondadel tänaseks üldjuhul lisaks ka ühine katusprogramm ja Euroopa Parlamendi valimise platvorm, väike keskkontor, korrapäraselt töötav tippotsustuskogu (kord või kaks aastas toimuv liikmeserakondade juhtide koosolek) ning mõnikord ka meetmed nõrgemate liikmeserakondade toetamiseks. Siiski korraldab iga liikmeserakond end ise ja peab kõigil valimistel ise toime tulema. Poliitika raskuspunkt on jätkuvalt liikmesriikides, mistõttu europarteid on pigem liikmeserakondade uue taseme koostöövormid, mitte uued hiidparteid. Rööbiti jätkatakse ka tegevust vanemates ülemaailmsetes erakondade maailmavaatelistes koostööühendustes, millest tuntuimad on Sotsialistlik Internatsionaal ja Liberaalne Internatsionaal.

Vaatleme euroerakonna kujunemist ja tänast töökorraldust sotsiaaldemokraatide näitel, kelle algse ettevaatlikkuse asendumine tasakaalustatud koostöömudeliga peegeldab ilmekalt liidu üldist arengut.

4.1. Kujunemine

Kui Euroopa Sõe- ja Teraseühendus 1952 loodi, algatas sotsiaaldemokraatide üleilmne koostööühendus Sotsialistlik Internatsionaal ESTÜ 1953 sotsiaaldemokraatlike erakondade kongressi, mis omakorda moodustas teabevahetuskeskuse (*liaison bureau*). Selle kaudu arenes 1960.-tel märkimisväärne hargmaine koostöö, sest liikmeserakonnad tajusid vajadust sõnastada vasakalternatiiv tehnokraatlikule ja kapitalistlikule Euroopale. Mõistagi tegid sotsiaaldemokraatlike erakondade saadikud koostööd ka Euroopa Parlamendis, ehkki toona rühmituti põhiliselt päritoluriigi alusel.

Siiski jäi Euroopa sotsiaaldemokraatide ühistegevus ennekõike aruteluareeni tasemele, vastuvõetud avaldused polnud otseselt siduvad. Mõned erakonnad soovisid tugevamat koostööd. Viimane soov tugevnes vastavalt sellele, kuidas kasvas poliitiliste otsuste ruum ja kaal Euroopa Majandusühenduse tegevuse väljajoonistudes ning 1973 lõpule jõudnud EMÜ esimese suure laienemise mõjul. Ka 1969. aasta otsus minna üle Euroopa Parlamendi otsevalimistele (alates 1979) tugevdas vajadust sarnase ilmavaatega erakondade tegevust üle Euroopa koordineerida.

Nii kujundatigi sotsiaaldemokraatlike erakondade laiendatud kongressil Bonnis 1973 Euroopa Ühenduse sotsialistlike erakondade konföderatsioon (*Confederation of the Socialist Parties of the European Community*, CSPEC), millest tulenevalt arendati teabevahetuskeskus 1974 CSPEC-i sekretariaadiks. 1978 võttis konföderatsioon vastu oma esimese valimisplatvormi ja 1980 Luxemburgi kongressil esimese põhimääruse. Samas jäid paljud liikmeserakonnad, eriti Saksa SDP, ettevaatlikuks CSPEC-ile suuremate pädevuste andmisega. Koostöö süvenemist aeglustas ka asjaolu, et mitme ühinenud riigi (Ühendkuningriigi, Taani) liikmeserakonnad olid euroskeptilised, mistõttu ühiste seisukohtade kujundamine vajas aega ja läbirääkimisi. Seega kujunes CSPEC-i koostöötase praktikas mõõdukaks.

1980.-te teisel poolel asendus euroskleroosina tuntud EMÜ tegevuse takerdumise ajajärk uue lõimumishooga, mille juhatasid sisse Ühtse Euroopa Akt 1987 ja majandusliku kõrvale poliitilise koostöö mõõtme toonud Maastrichti leping 1992. Muutustega kohandamiseks käivitas CSPEC tööühma, mida juhtisid Ben Fayot ja Thijs Wöitgens. Tööühma raportist tulenevalt otsustasid konföderatsiooni liikmed 1992 Haagi kongressil CSPEC-i laiali saata ja asutada Euroopa Sotsialistide Erakonna (*Party of European Socialists*, PES). Toonase peasekretäri Axel Hanischi sõnul tähistas see sammu lõdvast koostööst tõelise euroerakonnani. Ehkki praktikas polnud muutused algselt väga suured, on uus ühine identiteet koos Euroopa Liidu lõimumise süvenemisega toonud järk-järgult kaasa tugevama koostöö.

4.2. Töökorraldus

Euroopa Sotsialistide Erakonna kõrgeim otsustuskogu on **kongress**, mis koguneb kaks korda viisaastakus. Kongress valib presidendi, võtab vastu ja muudab põhimäärust ning otsustab erakondade liikmelisuse küsimusi. Kui kongress toimub enne europarlamentivalimisi, võetakse seal vastu ühine valimisplatvorm. Igal ilma kongressita aastal toimub otsustuskoguna **nõukogu**, mille suurus on veerand kongressi omast. Lisaks otsustuskogule toimub **juhtide konverents** enne iga Euroopa tippkohtumist selle päevakorras olevate võtmeküsimuste aruteluks, kus osalevad PES-i ja liikmeserakondade juhid ning peaministrid. Need kogud on ennekõike liikmeserakondade inimeste ühistöövormid ja ehkki toimuvad korraliselt, on pigem harvad, esinduslikud ja strateegilisi võtmeotsuseid langetavad.

Igapäevatöö otsustuskogu on **presidentuur**, mis kohtub iga 2-4 kuu tagant ja mille valib kongress. Selle liikmeteks on PES-i president ja peasekretär ning üks esindaja igast liikmeserakonnast ja täisliikmesühendusest (noorteühendus ECOSY, naisteühendus PES Women jt, kokku 5).

Poliitilised täitevorganid koosnevad juhtidest ja sekretariaadist. Erakonnal on **president**, kes on poliitiline juht ja esindusisik (alates 2004 Paul Nyrup Rasmussen, endine Taani peaminister) ja keda abistavad asepresidendid, kõik kongressi poolt valitud. Erakonna **peasekretär** juhib korraldustöö eest vastutavat sekretariaati ja 4-5 korda aastas kogunevat PES-i koordineerimisrühma, millesse kuuluvad liikmeserakondade ja täisliikmesühenduste välissekretärid.

Sekretariaat paikneb Brüsselis ja korraldab PES-i igapäevatööd, otsuste elluviimist ja kohtumiste toetamist. Peasekretäri juhitud sekretariaadis töötas 2011 suve seisuga 26 inimest, tegevusvaldkondadest annavad aimu allüksuste nimed.

- Koordineerimise ja planeerimise osakond (6 inimest)
- Euroopa poliitika osakond (6 inimest)
- Rahvusvahelise poliitika osakond (3 inimest)
- Kommunikatsiooniosakond (6 inimest)
- Haldusosakond (4 inimest)
- Lisaks tegeleb 1 inimene PES-i aktiiviga.